

פרוטוקול מס. 186

מישיבת ועדת העבודה

יום ב', י"ג באב, תשל"ה - 21 ביולי, 1975, שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו

מ. גז
פ. גרופר
ל. דיציאן
מ. דרובלס
י. דרניצקי (יודין)
ה. זיידל
מ. כהן
א. לבנבראון

מוזמנים:

המוסד לביטוח לאומי

מ. לויך
מ. בוטון
ר. רוטר
י. ערד
ש. קפילסקובסקי
גב' י. בארי

משרד העבודה -

י. כפלאוי

מזכיר הוועדה:

י. שומרון

ר ש מ ה:

א. דגני

סדר-היום:

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס. 17),
תשל"ה 1975

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס. 17), תשל"ה-1975

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני פותח את הישיבה.

על-פי בקשת אנשי המוסד לביטוח לאומי עשינו שינוי בסדר-היום של הישיבה הזו ונדון בה בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס. 17) הכולל סעיפים הקשורים בנפגעי עבודה שלא ניתן לדחות את אישורם עד לאחר הפגרה של הכנסת. מאחר ולא נספיק לסיים את הדיון בכל הסעיפים של הצעת החוק, יש בדעתנו לחלק את הדיון בהצעת התיקון לשניים. סעיף 95 לתקנון הכנסת דן בחלוקת הצעת חוק ואומר: "הוועדה רשאית בכל עת, על-פי יזמתה, להביא לפני הכנסת הצעה שהכנסת תרשה לדון ולהביא לפנייה רק חלק מחוק שהועבר לוועדה; הצעה כזאת תיחשב כקריאה ראשונה חדשה של חלק החוק." אני מתכוונת להביא לכנסת הצעה ברוח זו, ויש להניח שהכנסת תאשר אותה. זה איננו מונע בעדתנו להתחיל כבר היום לדון בסעיפים הקשורים בנפגעי עבודה.

הסעיפים בהצעת החוק הקשורים בנפגעי עבודה הם הסעיפים 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 20, 21, 22, 23. את הסעיפים האלה נשתדל להביא לקריאה שניה וקריאה שלישית ערך לפני הפגרה. את יתר הנושאים נשאיר לדיון לאחר הפגרה.

מ. לוינ: אפתח בכמה דברי הקדמה. חלק מהסעיפים האלה הם טכניים אבל חלקם הם בעלי משמעות עניינית ומהותית ובאים להרחיב את הזכויות, כמו הצמדה של דמי הפגיעה לתנודות בשכר הממוצע במשק. אנו מבקשים להסדיר את נושא החשלומים של משרד הסעד ושל המוסד לביטוח לאומי באותו פרק זמן לאדם שנפגע בתאונת עבודה, עד שהוא מגיע למיצוי זכויותיו. אדם מגיש תביעה, הוא עובר הליכים מסוימים עד שנקבעת זכותו לגימלה. בינתיים הוא נזקק לצורך מחייתו לתשלומים מאת משרד הסעד. אנו באים להסדיר את הנושא שלא יהיה כפל תשלומים. אנו רוצים לאפשר למוסד לשלם מקדמות במקרה שההליכים מתמשכים כדי שאדם לא יעבור עינויי ציפיה עד למימוש זכויותיו. אני מציע שנעבור עתה על הסעיפים הנוגעים לנפגעי עבודה.

סעיף 1

מ. לוינ: לפי סעיף 26ד' לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) זכאי לקצבת זקנה או שאירים שנפטר לפני שכולמה לא הקצבה, כולה או מקצתה, ישולם חוב הקצבה לשאירים או לתלויים, לפי העניין. אנו מבקשים להחיל את ההוראה הזו על כל סוגי הגימלאות של המוסד. לכן אנו כוללים בחוק סעיף כללי, הוא סעיף 20, הדן בחוב של קיצבה ומחיל את ההוראות האלה גם על קיצבת נכות. זו איננה מחיקה לצורך פגיעה בזכויות אלא כדי להעביר את הזכות לסעיף כללי.

ל. דיציאן: אני מציע שנעניין בסעיף 20 לפני שנאשר את הסעיף הזה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: סעיף 20 כלול ברשימת הסעיפים לדיון בשלב הראשון. כאשר נגיע לסעיף 20 נחליט גם על סעיף זה.

סעיף 3

מ. לוינ: מה אומר סעיף 38 לחוק העיקרי? סעיף זה אומר שאין רואים תאונה כתאונת עבודה אם אירעה בעת שהמבוטח נהג ברשלנות, שלא בהתאם להוראה חוקית ביחס לעבודתו שהובאה לידיעת העובדים, אלא אם לא היה מסוגל לעבודתו או לעבודה מתאימה אחרת ארבעה שבועות לפחות. הוראה זו קיימת בהרבה חוקים בעולם ויש לה ערך חינוכי לגבי העובד שיהיה זהיר ולא יתרשל במילוי אחר הוראות הבטיחות.

מ. לויין:

גורמים שונים, כולל ההסתדרות הכללית, המרכז לבטחון סוציאלי, פנו למוסד ואמרו שהתקופה של ארבעה שבועות ארוכה מדי לשלילת זכאות לגימלה כתוצאה מפגיעה בעבודה. המוסד לבטחון לאומי הגיע לעמק השווה עם הגורמים האלה על הקטנת התקופה ל-12 יום. מוצע לכן כי בחוק העיקרי במקום "ארבעה שבועות" יבוא "שנים-עשר יום". אם כתוצאה מהתאונה העובד לא היה מסוגל לעבוד 9-10 ימים, והוא פעל בניגוד להוראות המעביד, בעיקר בניגוד להוראות הבטיחות בעבודה, הוא לא יקבל גימלה בימים אלה. יש בכך משום הטבה ניכרת לעומת המצב הקיים.

ל. דיציאן:

ההגדרה של שבוע ימים היא ברורה. האם יש הגדרה מהו יום לצורך זה, האם זה יום

עבודה או יום רגיל.

מ. לויין:

דמי פגיעה משתלמים גם עבור שבתות וחגים. אלה ימי שבוע רגילים.

ל. דיציאן:

צריך להבהיר זאת.

י. דרניצקי (יודין):

אני חושב שגם עובד צריך לדעת שהוא נושא באחריות לבטיחותו. אני מכיר את המציאות במקומות העבודה ויודע שיש לעתים הסתמכות על פתרון פורמלי שהוא רחוק ממגע ישיר עם העובדים על הוראה חוקית ביחס לעבודתו, ואני נוקט בלשון החוק. ברגע שאנו דנים על אחריותו של העובד בעד רשלנותו, אנו חייבים להגדיר באיזו דרך יש להעביר לידיעת העובדים את הוראות הבטיחות. בנושא זה שוררת הפקרות מסוימות.

היו"ר ש. ארבל - אלמוזלינו:

מי יוכיח את הרשלנות?

מ. לויין:

חובת ההוכחה היא על המוסד. חוק הביטוח הלאומי איננו כולל הוראות הנוגעות לבטיחות בעבודה. לשם כך קיימת פקודת הבטיחות בעבודה, העונה על בעיות אלה. למוסד מגיעה אינפורמציה של מפקחי העבודה, היא עוברת את המסננת של משרד העבודה או של המעביד עצמו. המוסד לביטוח לאומי איננו חי רק מפיו של המעביד. יש לנו חוקרי חוץ, אנו שולחים אותם למקום לעשות את הבדיקה.

כאשר קורית תאונה בעבודה, המפקח על העבודה מדווח עליה. נקודה זו מעוגנת בחוק. אם המוסד שולל את הזכות לגימלה, עליו חובת ההוכחה. העובד צריך רק להוכיח שקרתה לו תאונה. אם המוסד טוען שהמסיבות אינן מאפשרות לשלם דמי פגיעה, הוא צריך להוכיח שהעובד פעל שלא בהתאם להוראות החוק ביחס לעבודתו ושהוא נהג ברשלנות. דרכי ההוכחה של המוסד הן קשות ומסובכות מאד. אנו משתמשים בכך לעתים נדירות. במציאות יש אולי 2-3 מקרים כאלה בשנה. מדובר על תקופה קצרה שאיננה פוגעת בעובד. מבחינה חינוכית יש להוראה זו חשיבות רבה.

מ. כהן:

אני מברך על ההצעה של המוסד אבל אני מציע לעשות צעד נוסף ולהקטין את התקופה ל-7 ימים. גם שלילת הגימלה במשך 7 ימים יש בה משום הרתעה. שכר העובדים בתעשייה איננו מן הגבוהים והאדם שנפגע כבר נענש על רשלנותו.

מ. לויין:

אני מבקש להעמיד דברים על דיוקם. מחוך 7 ימים אתה מוציא 3 ימים. עבור יום הפגיעה משלם המעביד. עבור שני הימים הראשונים לא משלמים לכולם לפי החוק. 7 ימים הופכים ל-4 ימים. כאשר אנו מציעים 12 יום אנו מגיעים ל-7-8 ימים.

א. לבנבראון:

הנושא של תאונת עבודה כתוצאה מרשלנות הוא עדין ורגיש. כולנו מעוניינים למנוע תאונות עבודה. ברור לנו שלגורם האנושי יש חלק בתאונה. מצד שני, קשה להוכיח רשלנות. יש סיבות שונות מדוע העובד הגיע למצב כזה. אני מברך על הקטנת התקופה שבה נשללת הגימלה. האם העובד רשאי לערער על שלילת זכותו לגימלה באותם ימים?

מ. לוינ:
היו בענין זה כמה משפטים ולא תמיד המוסד זכה בדין. חובת ההוכחה על רשלנות היא על המוסד, ואם הוא לא מצליח להוכיח רשלנות, העובד זוכה.

ל. דיציאן:
יש לי ספקות אבל בכיוון אחר. מספר ימי העבודה ההולכים לאיבוד כתוצאה מתאונות עבודה הוא ממש מדהים. אינני יודע אם זוהי הרתעה מספקת. הנושא של היעדרות מהעבודה אם בגלל מחלה ואם בגלל מחלה מדומה זוהי אחת המכות של מוסד העבודה בארץ. איש מאתנו איננו חושב שמוסר העבודה לוקה בשל תעודות מחלה שנותנים רופאים תחת לחץ לתקופה של חודש ימים. כאשר רופא נותן אישור לחודש מחלה זו צריכה להיות מחלה רצינית. רק במקרים נדירים הרופאים נותנים אישור מחלה לחודש ימים. אם נקטין את התקופה ל-11 יום או ל-7 ימים, יש סכנה שבכל מקרה יינתן אישור לתקופה העולה על 11 יום. אני מציע לסקול אם הקטנת התקופה לא תיהפך לבומראנג. אינני מציע הצעה, אני מבקש רק לעורר את הבעיה שהיא כאובה, אם כי שר העבודה הסביר בתשובתו שכ-40% מתאונות העבודה אלה הן תאונות דרכים בדרך לעבודה או מהעבודה.

מ. לוינ:
זוהי הצעת הממשלה המוגשת על דעת נציגי הגורמים הנוגעים בדבר.

י. דרניצקי (יודין):
אני מציע לומר בסעיף 38: "... נהג ברשלנות שלא בהתאם להוראה חוקית ביחס לעבודתו שנקבעה." הדרך שבה מביאים את ההוראה שהובאה לידיעת העובדים בדרך לידיעת העובדים היא הנותנת.

מ. לוינ:
קיים חוק ספציפי בנושא של בטיחות בעבודה ואיננו יכולים להוסיף או לגרוע ממנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ההצעה של חבר-הכנסת דרניצקי (יודין) מקומה בפקודת הבטיחות בעבודה.

מ. לוינ:
כתוב במפורש "שהובאה לידיעת העובדים במקום עבודתו".

י. דרניצקי (יודין):
מצאתי לנכון להציע זאת דווקא בסעיף המטיל גם על העובד אחריות. אם נותן העבודה לא טרח להביא את ההוראה לידיעת העובדים, אלא הסתפק בכך שההוראה כתובה על שלט, יש להטיל אחריות גם על המעביד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אנו מפנים את תשומת-לב מר כפלאוי להערה ומבקשים אותו לדאוג לכך שהיא תבוא לידי ביטוי בהצעת התיקון לפקודת הבטיחות שאתם מנסחים כיום.

י. כפלאוי:
הדרך שבה ממלאים אחר החובה להביא את ההוראות לידיעת העובדים קבועה בחוק, אמנם לא בחוק הביטוח הלאומי אבל בפקודת הבטיחות בעבודה והתקנות שהותקנו על פיה. סעיף 38 לחוק הביטוח הלאומי דן בתוצאה, באיזה מקרים יש רשלנות ובאיזה מקרים אין. ההוראה בפקודת הבטיחות משלימה את ההוראה לפי חוק הביטוח הלאומי ואין מקום לחזור עליה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ל. דיציאן:
אני מציעה לקבוע תקופה של 10 ימים. אני מצטרף להצעה.

מ. כהן:
גם אני מצטרף להצעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
יש הסכמה כי בסעיף 3 ייאמר: עשרה ימים.

סעיף 4

מ. לויז: סעיף 167א. לחוק אומר: השר רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת העבודה של הכנסת, לקבוע לגבי שנת כספים פלונייה סכומי מקסימום במקום הסכומים המתקבלים לפי האמור בלוח י"א. בלוח י"א נקבע המקסימום שלפיו משלמים דמי פגיעה והוא פעמיים השכר הממוצע במשק. אין כאן שינוי אלא תיקון טעות כחוצאה משינוי החוק. היום המקסימום הוא 3700 לירות. אדם שהשתכר 3700 לירות ונפגע בעבודה והפך נכה 100% יקבל 75% מהמקסימום, שהם 2775 לירות לחדש.

ל. דיציאן: כאן נאמר שהשר רשאי במועד שימצא לנכון לשנות את המקסימום אם חלו שינויים בשכר אינני מבין מה ענין שר האוצר לכאן. האוצר במשק. אין כאן אוטומטיות. איננו משתתף בענף ביטוח זה.

מ. לויז: בסעיף זה לא מדובר על שר האוצר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מדוע לא חלה במקרה זה הצמדה אוטומטית?.

גב' י. בארי: כל שנה ב-1 באפריל הסכום משתנה.

מ. לויז: זה מחייב פרסום ברשומות. הוועדה מציעה שזה יפעל אוטומטית ללא התערבות השר.

ל. דיציאן: המקסימום של דמי הפגיעה תלוי בהודעה של השר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: ממילא אתם נוהגים כך. בהזדמנות זו אולי נעגן זאת בחוק.

מ. לויז: הנוסח יהיה: חל שינוי במקסימום על-פי האמור בלוח י"א או כאמור בסעיף 167(א), ישונה הסכום הנקוב בהתאם. אנו מקבלים את העקרון. את הניסוח נשאיר למשרד המשפטים. גם על דמי לידה חל אותו עקרון. אם אנו מתקנים כאן, צריך להחיל את התיקון גם על דמי לידה. אנו מציעים לתקן את סעיף 100(ב) ברוח התיקון בסעיף 53(ג).

מ. דרובלס: עד כה נהוג היה שתושבי ישובי ספר משלמים בחמש השנים הראשונות 300 לירות דמי ביטוח לאומי. החל מ-1 באפריל השנה שונחה התקנה והוטל עליהם לשלם 600 לירות. סכום של 600 לירות ליחיד בישוב ספר הוא סכום גבוה. אם הוחלט שאנשים אלה ישלמו 300 לירות יש להניח שהיתה סיבה לכך. לכן נשאלת השאלה מדוע בבת-אחת מגדילים את הסכום ב-100%. אני מבין שיכולה להיות חוספת של 10%-30%, אבל לא 100%. אפשר לטעון שאדם מקבל דמי פגיעה בהתאם למה שהוא משלם. אני מציע להשאיר זאת לבחירתו של האזרח.

מ. לויז: זהו נושא נכבד הראוי לדיון, אבל הוא לא שייך לחוק אלא לחקנות. גזבר המוסד לא בא היום לישיבת הוועדה. אני מציע שנדון על כך באחת הישיבות של הוועדה. גזבר המוסד הוא אחראי על התחום הזה, הוא יבוא לוועדה ויטביר מתי נקבע הסכום של 300 לירות, מהן ההשלכות שלו על זכויות המבוטחים. יש גם בעיה של זכויות. לעתים יוצא השכר בהפסד.

מ. דרובלס: תקנה זו איננה טעונה אישור ועדת העבודה, אבל מדוע היא לא הובאה לידיעתה?

מ. לויז: היא פורסמה ברשומות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נדון על הנושא בנפרד ונבקש חשובה מאנשי המוסד לביטוח לאומי.

סעיף 6מ. לוינ:

בסעיף 62 נאמר שהרופא או הוועדה הרפואית רשאים לקבוע דרגת נכות מעבודה לזמן מוגבל או דרגת נכות זמנית לתקופה שלא תהיה יותר משנה. לא רצינו להשאיר מצב של חוסר ודאות לתקופה ארוכה. לכן אמרנו שאם מדובר בנכות זמנית מוטב שתהיה הגבלה של שנה. בתום השנה יופיע שוב העובד בפני הוועדה והיא תקבע את דרגת נכותו לתקופה נוספת. התברר שההתייחסות בפני הוועדה הרפואית לוקחת זמן, וכך גם הבירורים. הוועדה נותנת דרגת נכות באופן רטרואקטיבי. היא מביאה בחשבון את התקופה שקדמה להופעתו של האיש בפניה. אנו אומרים שאם דרגת הנכות איננה יציבה, לא צריך לכבול את ידי הוועדה. מוצע שהגבלה לשנה אחת תחול רק לגבי קביעה לעתיד, מהיום שבו מופיע האדם בפני הוועדה ואילך ולא מהיום שבו קרתה התאונה.

המסמעות של התיקון היא ברורה, אבל הניסוח לא נראה לי. עקרונית אנו מאשרים את התיקון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:מ. לוינ:

אנו נבדוק שוב את הניסוח ונשתדל לנסח את התיקון ביתר בהירות. אביא את הנוסח

לפני יושבת-ראש הוועדה.

סעיף 7מ. לוינ:

בתיקון מס. 10 לחוק נתנו תוכן חדש למושג של קיצבה. במקום שהקיצבה תהיה סטטית ורק על-ידי חתיקה ניתן יהיה לשנותה, הצמדנו אותה לשכר הממוצע במשק, המשתנה אחת לשנה ב-1 באפריל, וכך החלנו עליה את סעיף 11(ג). אם נחתם הסכם על תשלום תוספת יוקר או ניתן פיצוי עבור ההתייקרות באמצע השנה, השינויים האלה משתקפים מייד בסכומי הקיצבה. הכל כאשר מדובר על קיצבה. לגבי נכים נפגעי תאונות עבודה מתעוררת שאלה אחרת. אדם שנפגע בתאונת עבודה איננו עובר מייד לשלב של זכאות לקיצבת נכות. בין מועד התאונה לבין מועד הזכאות לקצבת נכות יש תקופה של עד 26 שבועות שבה משלמים לו דמי פגיעה. בתוך התקופה הזו יכול להחולל שינוי מרחיק-לכת בשכר הממוצע. ראשית, המועד של 1 באפריל יכול לחול תוך התקופה; ושנית, גם התייקרות המחייבת החלת סעיף 11(ג) יכולה להיות תוך תקופה זו. לפי הנוסח הקודם של החוק אלה אינם באים לכלל ביטוי בדמי הפגיעה שמקבל הנפגע. חשנו שנוצר עיוות מסוים במבנה של הקצבה. אדם נפגע בתאריך מסוים, ב-5 ביולי או 20 ביולי או 1 באוגוסט. ב-1 ביולי משתלמת תוספת יוקר לכל העובדים. היא משתלמת תקופה מסוימת לפני קרות התאונה המקנה זכאות לקצבה. כיום אותה תוספת יוקר באה לידי ביטוי חלקי מאד כפונקציה של השכר של שלושת החדשים. הקצבה ודמי הפגיעה בנויים על השכר של רבע השנה שקדמה לתאונה. מצרפים את כל המרכיבים של השכר של רבע השנה, מחלקים ל-90 יום ומכפילים ב-75%. במסגרת השכר של שלושת החדשים החלק של התוספת בטל בששים. אילו העובד שנפגע היה ממשיך לקבל שכר בתקופה זו הוא היה מקבל את מלוא תוספת היוקר. אם תוספת היוקר שולמה בתחילת שלושת החדשים כולה באה לידי ביטוי. חיפשנו את שביל הזהב ומצאנו שהשיטה הטובה ביותר לומר שהתקופה הקובעת תהיה התקופה שתחילתה באחד לחודש הראשון משני החדשים שקדמו לתאונה לענין חישוב תוספת יוקר או פיצוי אחר עבור התייקרות.

לא קיבלנו את ההצעה על שינויים בשכר הממוצע.

ל. דיציאן:

זוהי בעיה בפני עצמה שאיננה נוגעת רק לסעיף זה

מ. לוינ:

מדוע צריך להביא בחשבון את מה שקרה רק בחדשים האחרונים?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:ד. רוטר:

נפגע עובד ב-1 באוקטובר. ב-1 ביולי שולמה תוספת-יוקר. לצורך חישוב הקצבה מביאים בחשבון

את שכרו בחדשים יולי-אוגוסט-ספטמבר. כל תוספת היוקר תחבטא כבר בשכר.

מה יהיה דינו של אדם שנפגע ב-7 ביולי?

מ. כהן:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לפי מה משתלמים דמי פגיעה?

מ. לוי:

לפי השכר של שלושת החדשים האחרונים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מדוע אינכם מביאים בחשבון את התקופה של חשלום דמי הפגיעה?

ר. רוטר:

הסעיף דן בחישוב קצבת נכות מעבודה.

נשאלת השאלה: מה קורה אם חלה עליה

במרכיבי השכר ומחילים את סעיף 11(ג) חוץ כדי התקופה הקובעת של שלושה חדשים שקדמו לדמי הפגיעה? אם העלאה זו חלה שלושה חדשים לפני התאונה, ממילא כל התוספת מתבטאת בשכר הממוצע ואין צורך להביא אותה פעמיים בחשבון. אם היא חלה בסוף התקופה של שלושה חדשים, כלומר שום חלק ממנה לא יתבטא בשכר הממוצע, אז היינו צריכים לתת את התוספת במלואה כי היא איננה מתבטאת כלל בשכר. יש מצב ביניים כאשר התוספת חלה בתוך שלפני הפגיעה. היא מתבטאת בשליש בתוך השכר; בשני-שלישים היא איננה מתבטאת. כדי לעשות חישובים מדויקים לפי התקופות היינו צריכים להציע בחוק הוראות מסובכות. בהוראה שהבאנו היום בפניכם אמרנו שלא ניכנס לחשבון מדויק אלא תמיד נלך בדרך שתהיה לטובת העובד. אם העובד לא קיבל את התוספת במלואה, לא נוריד מהחשבון של השכר הממוצע את החלק שכבר התבטא בשכר הממוצע אלא נתן לו את מלוא התוספת. במקרים מסוימים נתן סכום נוסף מעל החשבון כדי לא לסבך את המינהל. תמיד נלך לקראת העובד. רק אם העובד קיבל את התוספת בשלימותה, לא נוסף לו את התוספת של 10%. אם הוא קיבל אותה בחלקה, תמיד נתן לו את מלוא התוספת ולא ניכנס לחשבון של חלקי אחוזים. לפי שיטה זו העובד לעולם לא יכול להפסיד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

החדש משתלמת תוספת-יוקר. נוסף אותה לקצבה. הנכה יקבל תוספת-יוקר כפי שמקבל

כל עובד במדינה.

מ. כהן:

אדם נפגע בחדש יולי. בחדש יולי משתלמת תוספת יוקר לכל העובדים. תשלמו גם לנכה

את תוספת היוקר.

ר. רוטר:

אם להתייחס אך ורק לתוספת היוקר הניתנת לאחר קרות התאונה, כמו בדוגמה שהבאת, הנוסח הוא ברור היות והחל מ-5 ביולי הוא מקבל את תוספת-היוקר. מה קורה אם התאונה היתה ב-5 באוגוסט ועושים את החשבון של השכר בשלושת החדשים שקדמו לתאונה? בחדשים מאי ויוני לא שולמה תוספת יוקר. ביולי כבר שולמה תוספת-יוקר. הצענו לתת את ה-10% במלואם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם בשלושת החדשים שקדמו לתאונה השכר כלל את תוספת-היוקר, לא ישלמו לו תוספת-יוקר.

י. דרניצקי (יודין):

החשלום נקבע לפי השכר הממוצע של שלושת החדשים שקדמו לתאונה. חמשה ימים לפני החשלום חלה שינוי בגובה תוספת-היוקר. הוא צריך לקבל את תוספת היוקר.

גב' י. בארי:

הוא מקבל אותה. הקצבה גדלה בשיעור תוספת-היוקר.

מ. לוי:

לעתים הוא מקבל יותר, כי תוספת-היוקר משתקפת גם בשכר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הוא מקבל 75% מהשכר. על הקצבה המהווה 75% מהשכר הוא צריך לקבל את מלוא תוספת-

היוקר.

ש. קפיטקובסקי:

כך נאמר כאן.

ל. דיציאן:

בית-הדין לעבודה פסק שעל עבודה חלקית, אם היא מגיעה למקסימום מסוים, משלמים את

מלוא תוספת-היוקר.

מ. לוינ: התיקון בא להבהיר איך בונים את הקצבה. בחוק נאמר שעושים את החישוב לפי השכר של שלושת החדשים שקדמו לתאונה, בלי שינויים ותנודות. אנו באים לחקך ולומר שאם בתקופת הביניים חלים שינויים בשכר הממוצע או בחוספת היוקר תגדל גם הקצבה באותו שיעור.

ל. דיציאן: הקצבה מחושבת לפי שכרו הממוצע של הנפגע. העובד השתכר לפני הפגיעה 2000 לירות לחדש. הוא מקבל קצבה בסכום של 75% מ-2000 לירות, כלומר 1500 לירות. אם בתקופה זו השתלמה תוספת יוקר של 10% הוא מקבל עוד 150 לירות. אני שואל שאלה שהיא אולי מרחיקת-לכת: היום לא עושים שינויים בהסכמי העבודה. אבל מחר יכול להיות שינוי רציני בהסכמים אלה. נניח שבמשך תקופה של 8 חדשים גדל שכרו של עובד במפעל שהיה באותה דרגה כמו הנפגע. אם חלה העלאה שכר כללית לגבי כלל העובדים באותה דרגה ובאותו תפקיד, האם יש לה השלכה על סכום הקצבה?

מ. לוינ: אם העלאה זו בשכר משתקפת בשכר הממוצע במשק, היא תשפיע גם על הקצבה; באופן אינדיווידואלי - לא.

ל. דיציאן: האם השכר הממוצע במשק מתבטע בדמי הפגיעה?
ר. רוטר: הוא לא מתבטא בסכום הבסיסי. לוקחים כל מה שנחשב לשכר לענין הביטוח הלאומי בשלושת החדשים שקדמו לתאונה, מחלקים את הסכום ל-90 ומכפילים את התוצאה ב-75. בסכום הבסיסי אין ביטוי לא לתוספת-יוקר ולא לתוספות בשכר שיהיו בעתיד. אנו בונים מנגנון הבא להתאים את הסכום הבסיסי לשינויים: על סעיף 11(ג) דיברנו. כל שינוי שיחול בין תקופת הפגיעה, ואפילו קצת קודם לכן, לבין תום 182 יום, או היום בו לראשונה נקבעה קצבת הנכות, כל שינוי כזה מעלה את הסכום הבסיסי לפי סעיף 11(ג).

עכשיו אנו באים לשינויים אחרים. הסכמי העבודה משתנים, מתקנים את הרכיבים השונים בשכר. כל זה משפיע על השכר הממוצע במשק. גם את הקצבה מחשבים לפי השכר הממוצע במשק. במידה וכלל העובדים השיגו תוספת שכר העולות על תוספות-היוקר, ההפרשים האלה ניתנים לכלל ציבור הגימלאים, גם אלה שנפגעו בשנה האחרונה וגם אלה שנפגעו לפני עשר שנים. תוספות אלה מובאות בחשבון לא באופן אינדיווידואלי אלא לפי ממוצע כללי במשק.

ל. דיציאן: סעיף 68ב. בנוסח הקיים כולל בתוכו גם שינויים של השכר הממוצע במשק וגם את השינויים תוך השנה.

מ. לוינ: הוא כולל את שני המרכיבים גם יחד. נתנו כאן יתרונות רבים לעומת המצב הקיים. הסברנו גם למה הולכים חדשים אחורנית. העובד יוצא נשכר כי הוא מקבל את הערך המלא של התוספת הן בשכר הממוצע והן בחוספת-היוקר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני רוצה לקרוא באזניכם מה שכתבו נציגים של נפגעי תאונות עבודה בנושא של חוספת-יוקר מעל למקסימום. לטענתם, הם קיבלו רק 75% מתוספת היוקר.

(קוראת את המכתב של נציגי נפגעי תאונות עבודה)

מ. לוינ: זוהי בעיה אחרת.

ר. רוטר: אנו דיברנו על מה שקורא עד למקסימום.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם הם מקבלים תוספת-יוקר מלאה כמו כלל השכירים, אין מקום לטענה; אם לא - מהו ההסבר לכך?

א. לבנבראון: הבינותי שמדובר בחישוב שונה של הסכום הבסיסי של קצבת הנכות מעבודה. נשאלת השאלה: מדוע לא לחשב את הבסיס לפי השכר של היום ולא לפי השכר בשלושת החדשים האחרונים?

- ר. רוטר: הוא איננו עובד מהיום שבו נפגע בעבודה.
מ. כהן: תחושב הקצבה לפי השכר ביום הפגיעה.
י. בארי: קורה שדווקא בחדש הסמוך ליום הפגיעה שכרו היה יותר נמוך מאשר השכר בחדשים הקודמים. החישוב הממוצע של השכר של שלושת החדשים שקדמו לתאונה הוא לטובת העובד.
ר. רוטר: אינני רוצים להביא בחשבון מרכיבים מקריים.

א. לבנבראון: שאלה שניה היא בענין תוספת-היוקר. הוא זכאי לקבל את תוספת-היוקר במלואה כי היא באה לפצות על היוקר. מה פירוש המילים "למעט הסכום שהוסף מכוח סעיף 57, לפי שיעור העלאה זו" המופיעים בסיפא של פסקה (ב)?

ר. רוטר: המלצות ועדת-זוסמן שהתקבלו יפסיקו מחודש יולי ואילך את השיטה שגרמה לאי-הבנות רבות לפיה צוברים תוספות-יוקר מתקופה בסיסית ארכאית ומשלמים אחוזים לא על השכר הכולל האחרון על כל מרכיביו אלא משלמים תוספת-יוקר על שכר יסוד שאיננו דומה לשכר הכולל. שיטה זו יצרה מצב מוזר. המספרים שאביא הם לצורך הדגמה בלבד. אדם שהיה לו שכר כולל של 2000 לירות, שכר היסוד הרשום שלו היה בסביבות 1000 לירות. עם האיגוד המקצועי הגיעו לסיכום כי על שכר היסוד של 1964 יש לשלם תוספת יוקר של 20.7%. על שכר יסוד של 1000 לירות מגיעה תוספת יוקר של 207 לירות. על השכר הכולל זהו תוספת-יוקר של 10% בלבד, אבל על שכר היסוד זהו תוספת יוקר של 20.7%. מה עשה המוסד לביטוח לאומי? הוא לקח את החישוב של 20.7% על שכר היסוד הגלום בתוך השכר וראה באיזה שכר יסוד מגדילה תוספת-היוקר את השכר הכולל בשיעור מקסימלי. בהתאם לכך הוא הגדיל את הקצבאות ב-12.3%. זוהי תוספת על הקצבה הכולל, לרבות כל תוספות ששולמו על הקצבה הכוללת מאז 1964. זה בדרך-כלל היה מעל ומעבר למה שהיה מקבל המבוטח אילו היה ממשיך לעבוד עד 1 באפריל, אז באה תוספת של השכר הממוצע. אם מתברר שתוספת היוקר עברה את העליה בשכר הממוצע, אין מפחיתים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני זוכרת את הוויכוח שהיה לנו לגבי קצבת הזקנה. שאלנו מדוע לא יקבלו הקשישים את מלוא תוספת היוקר והוסבר לנו שתוספת היוקר משתלמת על שכר היסוד. אמרנו הבה נקבע מהו היסוד של קצבת הזקנה. כאן לא הלכתם לקראת הקשישים ושילמתם להם תוספת של 10% במקום של 20%.

ר. רוטר: במקום 20% על היסוד נתנו 12.5% על הסכום הכולל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אותו ויכוח קיים גם לגבי קצבת נכות. אדם שקצבת נכותו היא פחותה מ-1000 לירות, צריך לקבל את מלוא תוספת היוקר בשיעור של 20.7% ולא 12.3%. זהו ויכוח יסודי שניהלנו אז ואנו מנהלים אתכם גם היום.

ל. דיציאן: לאור המלצות ועדת-זוסמן המגדילות את התקרה ל-3500 לירות שכר כולל, הוויכוח הזה יהיה נחלת ההיסטוריה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מה שטענו נפגעי העבודה היה נכון. הם קיבלו תוספת של 12.3% וטענתם היא שהם זכאים לקבל 20.7%, כמו כלל העובדים.

ר. רוטר: אני מוחה על כך. נשאל את היועץ המשפטי לממשלה והוא יחווה את דעתו אם סטינו מהוראות החוק.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: איננו אומרת שסטיחם. אמרנו שצריך לשנות את הוראות החוק, כי מה שקבוע בחוק יוצר עיוות.

ר. רוטר: אינני מקבל זאת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מי שכר היסוד שלו היה עד אלף לירות קיבל אח מלוא חוספת היוקר, בעוד שזכאי לקצבה שהיא למטה מאלף לירות קיבל את השיעור של השכר הכולל.

ר. רוטר: גם ועדת-זוסמן מאשרת זאת.

מ. לוי: המלצות ועדת-זוסמן משנות את פני הדברים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מציע שנעבור גם על הסעיפים האחרים הקשורים בנושא ואחר-כך נסכם.

מ. לוי: אם אדם מקבל דמי פגיעה בחקופות לא רצופות, משתקפים בדמי הפגיעה השינויים בשכר הממוצע.

סעיף 8

מ. לוי: סעיף זה היה קיים לפני תיקון מס. 10.

משום מה הושמט הסעיף בעת ניסוח התיקונים לחוק. אדם משתכר 4500 לירות לחדש. הוא נפגע בחאונת עבודה והפך נכה הזכאי לקצבת נכות של 75% מהמקסימום, זאת אומרת ל-2775 לירות. נניח שב-1 באפריל 1976 יוחלט להגדיל את המקסימום מ-3700 לירות ל-4400 לירות. איש לא התכוון להמשיך לשלם לו דמי פגיעה לפי המקסימום הקודם. כל שינוי במקסימום צריך להביא לשינוי בקצבת הנכות, אם הכנסתו של הנפגע לפני הפגיעה עלתה על המקסימום הקודם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: קודם לא השתנו דמי הפגיעה במקביל לשינויים במקסימום. התיקון המוצע אומר שאם יחול שינוי במקסימום, חושב הקיצבה לפי 75% מהמקסימום שהוא בתוקף, אם שכרו היה גבוה מהמקסימום.

גב' י. בארי: זוהי הוראת לטובת הנפגע.

סעיף 9

מ. לוי: סעיף 11(ג) מעדכן את הקצבה עד ה-1 באפריל של כל שנה, מועד שבו נקבע השכר הממוצע שאליו צמודה הקצבה. כל זה כפוף לסעיף 72 האומר שבכל מקרה לא תפחת הקצבה. מה אומרת פסקה (ג)? סעיף 68. לחוק אומר שהשינויים בשכר הממוצע כפי שהם נקבעים ב-1 באפריל יחולו רק שנה לאחר קרות הפגיעה בעבודה. מחקנו את הסעיף הזה ואיננו דורשים מהנפגע לחכות שנה תמימה. אם אדם נפגע בינואר או בפברואר, הרי מייד ב-1 באפריל של אותה שנה הוא זכאי לקבל את התוספות המשתמעות מהתנודות בשכר הממוצע.

הבהרנו כאן מה שמשתמע ולא כתוב במפורש בחוק, שקצבת הנכות שהוגדלה מכוח סעיף 11(ג) לא תוכל לעלות על סכום מקסימלי של דמי פגיעה כשמדובר בנכה של 100%, ועל סכום מקסימלי המחושב באופן יחסי לדרגת הנכות כשמדובר בנכה שדרגתו פחותה מ-100%. המקסימום נקבע באופן יחסי לדרגת הנכות. אם נכה 100% מקבל מקסימום של 2775 לירות, הרי לכה בדרגת נכות של 90% מנכים 10% מזה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: לפי ההוראה המוצעת בפסקה (ד), הנפגע איננו יכול לקבל יותר מהמקסימום גם אם התוספות שלהן הוא זכאי לפי החישוב של השכר הממוצע במשך ותוספת היוקר מגדילות את הקצבה מעבר למקסימום.

קיבלתי בנושא זה תזכיר מעורר-דין בבאר-שבע שבו הוא מצביע על פסק-דין של בית-הדין לעבודה אשר ניתן על-ידי השופט גולדנברג. אקרא את הקטעים המתאימים מהתזכיר ומפסק הדין.

(היושבת-ראש קוראת קטעים מהתזכיר של עורך-דין טומשוב ומפסק-הדין. התזכיר ופסק-הדין מצטרפים לפרוטוקול).

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בית-הדין אישר את הטענות של עורך-הדין והמוסד לביטוח לאומי לא ערער עליהן אלא שילם לנפגע בהחאם למה שנקבע בפסק-הדין. השאלה אם לא צריך לנסח את החוק לפי האמור בפסק-הדין. איזה ערך יש לכל התוספות שאנו נאבקים עליהן כאשר לנכים אין זכות ליהנות מהן אם הן עוברות על המקסימום שנקבע בדרגת הנכות?

ל. דיציאן: המילים "בשיעור יחסי לאחוזי דרגת הנכות" לא היו קודם לכן בחוק.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: הנוסח הזה בא לחקן את האמור בפסק-הדין.

מ. לוי: גם עורך-הדין וגם פסק-הדין אינם מתקיפים את ענין המקסימום. השופט מסביר מדוע המקסימום הוא מוצדק מבחינה סוציאלית. בנקודה זו הוא לא מוצא דופי בנוסח של החוק הקיים. (היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מדוע אתם מציעים לשנותו? המלים "לא תעלה על הסכום הנקוב בלוח ה" שרירות וקיימות.. (היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אבל לא המילים "בשיעור יחסי לאחוזי דרגת הנכות".

היות ויש כאן הסתמכות על פסק-הדין אני מבקש להבהיר כי בנקודה זו גם בפסק-הדין וגם בשיעורניו של עורך-הדין לא היה ערעור על המקסימום. למה לא ערערנו על כך למרות שהבינונו כל הזמן שיש הקבלה בין המקסימום לבין דרגת הנכות? לא ערערנו כי הצעת התזכיר כבר הייתה מוכנה. אמרנו: אם הנפגע זכה בדין, נלך לקראתו ונשלם את מה שנקבע בפסק-הדין. אשר לנורמה המשפטית, אם היא מעוררת ספקות ויש גם דעה אחרת, נקבע בחוק במפורש מה שאנו חושבים כנכון וצודק. הוויכוח יכול להיות על המקסימום לגבי דרגת נכות שהיא למטה מ-100%.

גב' י. בארי: סעיף 68 לחוק אומר שהקצבה צריכה להיות יחסית לאחוזי הנכות של הנפגע. סעיף 11(ג) שמקורו בביטוח זקנה הוחל בשלב מסוים על נפגעי עבודה בלי ששמו לב לכך שבביטוח זקנה אין קצבאות יחסיות. מבחינה מעשית אנשי ענף נפגעי עבודה הבינו שהמקסימום הוא יחסי לאחוזי דרגת הנכות, וכך אמנם שילמנו במשך כל השנים את הקצבאות. הענין הגיע לבית-הדין האזורי בבאר-שבע שנחן פסק-דין. לאחר מכן שוחחנו גם עם עורך-הדין שהגיש את התביעה וגם עם השופט שנחן את פסק-הדין ושניהם הודו שהפירוש שלנו של החוק הוא הפירוש הנכון, אלא שהיתה פירצה במילה הכתובה ולשופט לא הייתה ברירה אלא לקבל את הטיעון של עורך-הדין, כי בחוק לא נאמר במפורש שהמקסימום הוא יחסי לאחוזי הנכות. השופט טען שאנו חייבים לחקן בהקדם את החוק.

אביא לכם כמה דוגמאות המראות איזה עיוותים עלולים להייוצר אם נחשב את הקצבאות של נפגעי עבודה לפי הסעיף המקורי 11(ג) כפי שהוא מופיע בביטוח זקנה. זה לא המצב שהמחוקק התכוון אליו שנכים בדרגת נכות נמוכה יותר יקבלו קצבאות יותר גבוהות מנכים שדרגת נכותם יותר גבוהה. אם היינו נוהגים לפי מה שמבקשים נפגעי תאונות עבודה, הרי בסוף שנת 1974 היה נוצר מצב לפיו נכה שדרגת נכותו 50% היה מקבל קצבה זהה לזו שמקבל נכה בדרגת נכות של 68%. לא זו היתה הכוונה. אם נפרוץ את המחסום של המקסימום היחסי מעבר למה שמשמע מסעיף 68 לחוק, הרי שני אנשים שהיו בעלי אותה הכנסה במוסד מסוים ונפגעו בהבדל של יום אחד יקבלו קצבאות בשיעורים שונים למרות שדרגת נכותם שווה. אנו יכולים לראות שורה של עיוותים לאורך כל הקו אם נלך בדרך הזו. כיום כאשר משתנה השכר הממוצע אנו מעדכנים את הקצבאות וכולם מתיישרים לפי אותו הקו. זוהי שיטה הרבה יותר צודקת ונכונה. ועדה רפואית היא שקבעה את אחוזי הנכות של הנפגע. בשיטה שמציעים נפגעי תאונות עבודה אפשר להגיע למצב שבו נכה שדרגת נכותו 60% יגיע לקצבה של נכה 100%.

נסינו לבחון את האפשרות של שינוי המקסימום. התברר לנו שזה לא ניתן. אנו חייבים לשמור על היחסיות בין הקצבאות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בפסק-הדין נאמר שהצו קובע כי הקצבה תוגדל ולא הבסיס לחישוב.

ר. רוטר: הוא מפרש את הנוסח הקודם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אנו טוענים שצריך לשמור על הערך הריאלי של הקצבה ולכן אנו מאשרים את התוספות המתחייבות מהתנודות בשכר ובמדד, אם מצד אחד נקבע שיש לשלם את התוספות האלה כדי לשמור על הערך הריאלי של הקצבה, ומצד שני הנפגע איננו יכול ליהנות מהתוספות האלה כי בשל אחוזי נכותו הוא איננו רשאי לעבור מקסימום מסוים, שהוא יחסי לדרגת הנכות, מה הועילו חכמים בתקנתם?

ל. דיציאן: אם אומרים ש-75% מהבסיס מהווים מקסימום אבסולוטי, אז יש הצדקה שנכה בדרגת נכות של 100% יקבל עם התוספות יותר מאשר נכה בדרגת נכות של 50% או 60%. משקבענו מקסימום אבסולוטי, הרי נכה בדרגת נכות של 100% המקבל קצבת נכות של 2800 לירות למעשה מפסיד את כל התוספות המתחייבות מהחלת סעיף 11(ג). אם נכה של 100% נכות מפסיד את התוספות, אין סיבה שנכה בדרגת נכות של 60% לא יפסיד אותן.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני טוענת את הטענה הזו לגבי כל הנכים בכל דרגות הנכות.

ל. דיציאן: אפשר לומר שהבסיס חל על המצב הקיים, ויש להגדיל את הבסיס לפי השינויים המתחייבים מסעיף 11(ג).

ר. רוטר: אתה מציע להגדיל את המקסימום כל פעם שמשתלמת תוספת-יוקר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: שאם לא כן מה ערך יש לתוספות לפי סעיף 11(ג)?

ל. דיציאן: את היחסיות אני מחייב בהחלט, כי לא יתכן שנכה בדרגת נכות של 70% יוכל להגיע לקצבה של נכה 100%.

ר. רוטר: אולי כדאי לבחון במי מדובר. אנו מדברים על אותם נכים שהכנסתם הקובעת הגיעה למקסימום ועברה אותו. בכל אותם מקרים של עובדים שהכנסתם היתה מתחת למקסימום הרי הבעיה איננה קיימת, לא כאשר נכותם היא 100% ולא כאשר יש להם נכות חלקית. מדובר בעליחא של 10% מכלל הנכים שהכנסתם הקובעת קרובה מאד או עולה על המקסימום של 3700 לירות. עובד המשתכר 2500-3000 לירות וקרחה לו תאונה בעבודה, בין שהוא נכה מלא או חלקי, הוא חפשי לנוע והוא איננו חסום על-ידי המקסימום. אנו מדברים על שכירים ועצמאים בעלי הכנסה גבוהה של 3700 לירות ומעלה.

א. לבנבראון: עובד בתמנע שעבודתו קשה מגיע לשכר כזה.

ר. רוטר: אם חברי-הכנסת סבורים שהמקסימום הוא נמוך מדי ויש להגדילו, יציעו זאת. אני סבור שחבר-הכנסת דיציאן צודק. מדוע לעצור את רהנכה בדרגת נכות של 100% שאיננו יכול להשתכר, ואילו ללנכה בדרגת נכות של 20%-30%, שהוא ברוב המקרים משתקם וחוזר לעבודתו, נאפשר לקבל את תוספת היוקר גם על השכר וגם על הקצבה ללא כל מחסום?

המקרה שעליו דן בית-הדין לעבודה בבאר-שבע הוא נחלת ההיסטוריה. מדובר היה על תקופה שבה המקסימום היה מוקפא במשך ארבע שנים והשתווה כמעט לשכר הממוצע. ההפרשים האלה הם פרי מחדל שלנו במקום אחר ולא בנושא של מקסימום יחסי. אם היינו דואגים להעלאת המקסימום, לא היתה מתעוררת הבעיה. החוק עכשיו מאפשר לנו להעלות את המקסימום כל 1 באפריל בהתאם לעליה בשכר. למעשה הוא עולה אוטומטית כל שנה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: במשך השנה הם יכולים לקבל סכומים יותר גדולים, ובאפריל - לרדת.

ר. רוטר: בשום פנים ואופן לא. הדבר לא קרה ולא יקרה בעתיד. הקצבה לא יכולה לקטון אם הכנסת תאשר

הנכה ימשיך לקבל את כל החוספות עד שתוספת-
היוקר הבאה תדביק את הסכומים האלה.

גב' י. בארי:

ר. רוטר:
לא הפעלנו את הסעיף הזה כי חמיד השכר הממוצע
עלה יותר מאשר שיעורי תוספת-היוקר שניתנו
במרוצת השנה. אם יתרחש משבר במשק, בא סעיף נוסף למנוע הפחתה מהגימלאים.

השאלה אם אנו רוצים לתת לנכים קלים, בעלי
שכר קובע גבוה, את הפריבילגיה שהם לא ייחסמו במקסימום היחסי לדרגת הנכות.
נקח לדוגמה שני נכים שהגיעו למקסימום, האחד בדרגת נכות של 100%, והשני
בדרגת נכות של 90%. הראשון קיבל באפריל קצבה של 2775 לירות, והשני -
2498 לירות. באה תוספת יוקר של יולי. נניח ששיעור תוספת היוקר הוא
12%. הנכה שדרגת נכותו 100% הוא חסום. מצד שני, הנכה של 90%, אם אין
התראה של יחסיות, יקבל את התוספת של 12%, וב-1 ביולי יקבל קצבת נכות
של 2775 לירות. האם לכך התכוון המחוקק? מדוע תוספת-היוקר של חדש יולי
צריכה להשוות את שני מהקרים? אם יש לחסום, מדוע לא פרופורציונלית לפי
דרגת הנכות? אם לא לחסום, לא לחסום איש. השאלה היא אם מבטחים שכר מעבר
למקסימום.

יש לבדוק אם 3700 לירות זהו מקסימום מספיק
גבוה. אם חברי-הכנסת סבורים שסכום זה בהשוואה לרמת השכר בארץ איננו
סביר ויש לתת הגנה עד מקסימום יותר גבוה, נבדוק את החוק לגבי גובה
המקסימום, ואותו מקסימום יחול גם על גביית דמי ביטוח. אם חושבים כי
כפליים השכר הממוצע זה לא מספיק ורוצים שהמקסימום יהיה פי 2.5 או 3
מהשכר הממוצע, צריך לקבוע נורמה חדשה. אז המקסימום יהיה 4000 לירות
או 4500 לירות או כפי שהציעה ועדת בן-שחר 5500 לירות. אם אנו מניחים
ש-5500 לירות זהו מקסימום שהוא יותר מתקבל על הדעת, הבה נקבע זאת,
ואז החסימה הבסיסית תהיה יותר גבוהה ותפגע פחות בעובדים יותר אמידים.

החוק נוסח בצורה לא מספיק זהירה. לא שמנו
לב לניסוח ואותו עורך-דין יכול היה להכות אותנו, ובצדק. לשופט לא היתה
ברירה אלא להודות שהטענות הן צודקות. לאור העובדה שגילינו זאת קודם
בעצמנו, קרה שנפגשנו באותה נקודה. השופט אישר שפירוש דווקני של מה
שכתוב בחוק הוא שיש מקסימום אבסולוטי אחד. השאלה אם הדבר מתיישב עם
שורת ההגיון. לדעתנו זה לא מתיישב. אם המקסימום נראה נמוך, הבה ניזום
שינוי. העובדים והמעבידים ישלמו יותר וגם יהיו מבוטחים בסכום יותר
גבוה לגבי פגיעה בעבודה, שירות במילואים וכל יתר ההוראות הקיימות
בחוק הביטוח הלאומי.

עובד שנכותו 20% יכול להגדיל את קצבתו
ולא רק את שכרו במקום העבודה, ואילו נכה של 100% חסום. אם בנקודת
המוצא היה יחס של 1:5 והקצבה של נכה 100% היתה פי 5 מאשר הקצבה של
נכה 20%, באה תוספת היוקר והיחס הופך ל-1:4.5. האם לכך התכוון המחוקק?

אנו משלמים את קצבת הנכות לפי מלוא הסכום
המבוטח. מעבר לסכום המבוטח יש חסימה. לכולם חוסמים לפי בסיס הכנסה שווה,
הכל באופן פרופורציונלי.

הפתרון היסודי הוא אימוץ השיטה של מקסימום
יחסי. אם המקסימום איננו מעודכן לעתים יותר תכופות או איננו ברמה מספיק
גבוהה, צריך לספל טיפול שורש בבעיה ולא בסימפטומים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: נכה בדרגת שכר נמוכה יכול להגיע למקסימום,
בעוד שנכים בדרגות שכר יותר גבוהות נעצרים.

ל. דיציאן:
אם הביטוח הלאומי היה יוצא מנקודת-ראות
אקטוארית, שמה שאדם משלם הוא גם מקבל,
היה נכון לומר שמי ששילם לביטוח הלאומי לפי מקסימום של 3700 לירות
לא יהיה רשאי לקבל קצבה העולה על 75% מהמקסימום. אבל הביטוח הלאומי
איננו טוען כך אלא אומר שאדם המשתכר 2000 לירות ושילם דמי ביטוח לפי
מה שנקבע בלוח, יכול להגיע יחד עם ההטבות הסוציאליות למיניהן לקצבה
שהיא גבוהה בהרבה מזו שמגיעה לו בהתאם לסכומים שהוא תרם לענף. כאן
יש מידה מסוימת של התחשבות במצב הסוציאלי של המבוטח. אדם שדרגת שכרו
היתה נמוכה, זכאי להטבות הנובעות מהחלת סעיף 11(ג) במלואן. נשאלת

ל. דיציאן:

השאלה: מדוע לא נחיל את השיטה הזו גם על עובד שדרגת נכותו נמוכה? המבוטח שילם לביטוח הלאומי לפי המקסימום. מזלו שיחק לו והוא לא הגיע לדרגת נכות גבוהה כי פגיעתו לא הייתה קשה. המקסימום איננו פועל לפי כללי ביטוח טהורים אם הבעיה היא גם סוציאלית ולא החשבון האקטוארי הוא הקובע, מתעוררת השאלה: מדוע מי שהגיע לשכר של 2000 לירות יכול ליהנות מכל ההטבות ואילו עובד שדרגת נכותו 50% לא יתנה מהן? המטרה הסוציאלית היא להבטיח לאדם הכנסה מסוימת צמודה למדד. היום ההגבלה היא עד 75% ממקסימום של 3700 לירות. איננו מגבילים אדם שלא הגיע למקסימום. אדם ששכרו היה 2000 לירות יכול להגיע עד למקסימום של 2800 לירות הוא הוא נכה בדרגת נכות של 100%.

ר. רוטר: אם המקסימום גדל כל שנה הוא משחרר את החסימה בהתאם לגידול בשכר הממוצע.

ל. דיציאן: החסימה היא לשנה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: החסימה מתחדשת כל שנה.

ל. דיציאן: השאלה אם יש לקבוע את השכר הממוצע במשך רק אחת לשנה.

ר. רוטר: אם הממדים של האינפלציה הם סבירים והאינפלציה איננה דוהרת ומשתוללת, הרי חסימה של כמה אחוזים לבעלי שכר גבוה איננה בגדר טרגדיה. גם תוספת-היוקר עצמה הייתה חסומה במידה מסוימת. הבעיה היא כאשר האינפלציה היא דוהרת. אם האינפלציה תהיה דוהרת, הרבה מהכלים יישברו. ההנחה היא שנצליח לעמוד בקצב אינפלציה לא יותר גרוע מאשר בשנים האחרונות. אם יאמצו את המלצות ועדה-זוסמן ותוספת-היוקר חשולם פעמיים בשנה, ב-1 באפריל ממילא יגדל המקסימום. כל העצירה עומדת לשה חדשים על תוספת-יוקר מ-1 באוקטובר עד 31 במרס לגבי אותה קבוצת נכים המהווה 5%-10% מכלל נפגעי העבודה שהקצבה שלהם מחושבת לפי הכנסה משוערת של 3700 לירות.

י. בארי: אגב, רובם הגדול הם בעלי אחוזי נכות נמוכים.

ר. רוטר: נקה שכר משוערך של 2000 לירות. נכה בדרגת נכות של 100% מקבל 1500 לירות; נכה בדרגת נכות של 20% מקבל 300 לירות. זה בתחילת השנה. אם תוספת היוקר ב-1 ביולי תהיה בשיעור של 10%, הנכה של 100% יגיע ל-1650 לירות - והוא עדיין רחוק מהתקרה של 2775 לירות - ונכה של 30% יקבל 330 לירות. הבעיה היא לגבי אלה העולים בשכר עד קרוב למקסימום או מגיעים למקסימום. השאלה אם להזיז את בעלי קצבאות הנכות החלקיות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: בעלי הכנסה יותר גבוהה לא יקבלו את תוספת היוקר. השאלה אם זה צודק או לא.

גב' י. בארי: במקרה הקיצוני הם יחכו רק חצי שנה. הנכה מקבל את תוספת-היוקר במקום העבודה אם הוא עובד. נכים שנחסמו במקסימום יחכו עד 1 באפריל.

א. לבנבראון: לגבי נכה שדרגת נכותו 100% יש לעשות יוצא-מן-הכלל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: ההקפאה חלה על נכים של 100% שהגיעו למקסימום.

א. לבנבראון: אולי צריך להגדיל את האחוז מ-75% ל-90% מהמקסימום.

ר. רוטר: גם אז תתעורר הבעיה של החסימה. יש סימטריה בתבנית הביטוחית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: נחזור לנושא של מקסימום ומקסימום יחסי בישיבה הבאה.

אותה בעיה מתעוררת בסעיף 10 לגבי התלויים.

ר. רוטר:

נמשיך את הדיונים בהצעת החוק בישיבות
הוועדה בימי ה' ו-ו' השבוע.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הבטחתם חשובה בנושא של גמלאות כפל לאלמנות

של נפגעי עבודה.

הוכנו בנדון הצעות לדיון במוסד.

גב' י. בארי:

נבקש להחיש את הדיון בנושא.

ר. רוטר:

התעוררה גם הבעיה של תשלום תוספת-היוקר על
דמי לידה. זהו המענק היחיד שאין משלמים עליו

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

תוספת יוקר.

אני מציע כי במסגרת חוק זה נכניס תיקון
בשני הנושאים: גמלאות כפל לאלמנות של נפגעי עבודה ותשלום תוספת יוקר

על דמי לידה.

יש סדרה נוספת של תיקונים בחוק זה. אני
מציע שנכלול את הנושאים האלה בסדרה השניה.

מ. לוי:

בתקופת הפגרה נדון בתיקונים האחרים.

ר. רוטר:

קיבלתי מכתב ממנכ"ל המוסד שיש גישה חיובית
לנושאים אלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

יש הצעות שצריך לדון עליהם במינהל המוסד
וגם במועצה הציבורית.

מ. לוי:

נמשיך את הדיון בסעיפים שסימנו בישיבה
ביום ה' השבוע.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מודה לכם ונועלת את הישיבה.